

EBLIP I JAKTEN PÅ NY KUNNSKAP!

Av Hilde Kaalvik
 Spesialbibliotekar
 Avdeling for helse- og sosialfag, Høgskolen i Sør-Trøndelag

Andrew Booth skriver i en artikkel om evidence based practice: «Above all, our mantra should be 'don't work harder, work smarter'» (1) Godt skrevet - men hvordan kan dette gjennomføres i praksis? Dette spørsmålet håpet jeg blant annet å få svar på etter å ha deltatt på EBLIP, en konferanse som arrangeres annen hvert år og som handler om kunnskapsbasert praksis. Eblip står for «Evidence based Library and Information Practice Conference. Det skulle handle om kunnskapsbasert praksis 5 dager til ende, og jeg deltok på konferansen som spent og forventningsfull «First Time Delegate». I denne artikkelen presenterer jeg et innlegg som Ib Lundgren, bibliotekar ved Malmø Universitetsbibliotek, holdt på konferansen. Tittelen på innlegget var: "The student and the information search process: library development using student voices".

Bakgrunn

Jeg er ansatt som spesialbibliotekar på avdeling for helse- og sosialfag ved Høgskolen i Sør-Trøndelag. Til daglig har jeg blant annet ansvaret for å holde undervisning og søkekurs for studenter. Jeg fikk lyst til å delta på konferansen fordi programmet så relevant ut i forhold til dette.

Om EBLIP

EBLIP står for «Evidence Based Library and Information Practice Conference», oversatt til godt norsk en konferanse om kunnskapsbasert bibliotek- og informasjonspraksis. Den holdes annen hvert år, og det er en internasjonal konferanse.

Kunnskapsbasert praksis i bibliotekpraksis

Bibliotekarer blir viktige medspillere for å fremme kunnskapsbasert praksis i tjenestene, fordi kunnskapsbasert praksis krever at utøverne i helse- og sosialtjenesten er informasjonskompetente. Hvordan kan bibliotekarer bruke resultater fra bibliotek- og informasjonsfaglig forskning til å informere om og evaluere sin egen praksis?

Om Ib Lundgrens innlegg på konferansen: "The student and the information search process: library development using student voices"

Lundgren er ansatt som bibliotekar ved Malmø Universitetsbibliotek. Han arbeider først

og fremst med å utvikle tjenester til brukerne. Han er med på et prosjekt der målet er å se nærmere på informasjonssøkeprosessen og bibliotekutvikling ved å ta utgangspunkt i søkeprosessen til studentene og problemer og utfordringer knyttet til dette. Slik bruker han resultater fra bibliotekfaglig forskning til både å informere om og samtidig evaluere egen praksis.

Bakgrunn for studien

Studien er en del av et toårig pågående prosjekt ved Malmø universitet. Ett av de langsiktige målene til prosjektet er å bidra til å hjelpe og ivareta studentene ved å være med på å skape et godt og inkluderende læringsmiljø. Målet er videre å bli mer profesjonelle i hvordan de nærmer seg og arbeider med en økende heterogen (uensartet) studentmasse. De ønsker med studien å klargjøre hva som er bibliotekets og bibliotekarens rolle i arbeidet med å skape et inkluderende læringsmiljø. De ønsker å tilegne seg en bedre forståelse av studentenes søkeprosess ved å ta utgangspunkt i studentenes problemer og spørsmål knyttet til det og bruke dette som utgangspunkt for videreutvikling og endring av bibliotekets tjenester; dette gjelder så vel hvordan man holder søkekurs og hvordan det fysiske biblioteket bør utformes og kanskje endres – til det bedre.

Prosjektets bakenforliggende ønske er altså å gi de ansatte i biblioteket og - ikke minst - de ansatte ved høgskolen ny og økt kunnskap om studentenes informasjonssøkeprosess. Pro-

sjektets utgangspunkt er: Hva blir høyskolebibliotekets rolle i det å skulle skape et inkluderende læringsmiljø? Hva kan biblioteket bidra med for å støtte opp under dette?

Om prosjektet

Sentrale spørsmål studien konsentrerer seg om er: Hvordan formulerer studentene problemene sine som omhandler informasjonskompetanse? Hva er studentenes kunnskap når det gjelder egen informasjonsøkeprosess? Nøyaktig hva består problemene deres av når det dreier seg om litteratursøking og kildekritikk? Ved å analysere nett-tjenesten «Book-en-bibliotekar» som biblioteket tilbyr, håper de å få svar på noen av disse spørsmålene og dermed økt kunnskap om litteratursøkeprosessen til studentene. Studentene kan altså booke en bibliotekar og be om å få en times guiding i informasjonssøking. De booker timen online ved å fylle ut et skjema der de blir bedt om å svare på konkrete spørsmål. De må oppgi hvilke emner de søker informasjon om og beskrive spørsmålene de har knyttet til emnet. De blir videre bedt om å beskrive hvilke problemer de har støtt på underveis. Hvilke søketermer de har brukt og hvor de har søkt er også noe de må gjøre rede for. Studien gjennomgår 599 bookinger gjort fra 2007 til 2009. Prosjektgruppen gjør en kvalitativ innholdsanalyse av alt materialet og identifiserer 25 ulike typer problemer. Man kan si at spørsmålene både avslører og samtidig klargjør problemene studentene har som gjelder informasjonskompetanse. Det viser seg, ikke overraskende, at det er et stort gap mellom den «hjelpeløse studenten» som føler seg helt «lost», og som stiller spørsmål som hun selv føler er dumme og den informasjonskompetente studenten som behersker litteratursøk. Lundgren trekker fram et eksempel der en student som skal booke time skriver: *“I’m lost. I want to know how you search a subject. How can I know what has already been done and what kind of literature I have to read. It might be silly to ask questions like this but as I said I’m lost”*. Denne studentens rake motsetning skriver: *“Having trouble finding scientific articles, I’m mostly finding reviews”*.

Det er viktig å huske på at det her dreier seg om kompetanse i informasjonskunnskap og ikke *fagkunnskapen* studentene sitter inne med.

Analysen viser at det er en svært stor variasjonsbredde mellom den drevne studenten og den mer hjelpeløse studenten når det handler om kunnskap de har tilegnet seg om informasjonskompetanse og søkestrategi. Lundgren diskuterer hvor viktig det er å merke seg og ta

hensyn til at begge typer studenter eksisterer side om side, de er i samme klasserom og de bruker og tilhører samme bibliotek. Lundgren mener at dette mangfoldet og ulikhetene blant studentene representerer en pedagogisk utfordring for biblioteket. Det handler om hvordan biblioteket kan møte utfordringene med tanke på de forskjellige behovene til en stadig mer heterogen studentmasse. Basert på resultatene av analysen, konkluderer Lundgrens prosjektgruppe med at biblioteket bør strebe etter å tilby et mangfold av tjenester og løsninger for å kunne tilfredsstille de ulike behovene studentene har. Dette er et pågående prosjekt som avsluttes først i 2012.

Refleksjoner rundt prosjektet

Det er velkjent at som lærer må du være klar over forskjellene i kunnskap blant dem du underviser for. Nivådifferensiering og individualisering av undervisninga er en velkjent diskusjon vi har hatt i mange år i utdanning og pedagogikk i Norge og i mange andre land. Hvordan man skal lykkes med å sette dette ut i praksis er ikke alltid like enkelt å gi noe godt svar på. Hvilke løsninger vil fungere? Hva vil kunne være en smartere måte å jobbe på enn en annen? Hvordan gjør man det rent praktisk? Dette er spørsmål som ikke nødvendigvis har så enkle svar. Lundgrens studie viser meg at bibliotekarer kan og bør gjøre flere endringer enn å være bevisst på å tilpasse og nivådifferensiere undervisninga i informasjonskompetanse. Studien viser at vi må tenke bredere og at det også er viktig å gjøre endringer for å tilpasse bibliotekets tjenester mer generelt til de store forskjellene som fins i kunnskap om bibliotekbruk blant studentene.

I de 599 bookingene kommer man tett på studenten og dette gir rom for å kunne reflektere over hvordan de tenker rundt litteratursøk og hva problemene deres faktisk består i. «Den store informasjonskrisen» vi er vitne til på internett i dag viser meg at bibliotekarens oppgave mye mer enn før blir å være en slags guide for studentene og ha som et overordnet mål å yte hjelp til selvhjelp.

I artikkelen: «Eleven steps to EBLIP service» (2009) konkluderer Andrew Booth med: «Above all, our mantra should be ‘don’t work harder, work smarter’ – where smart means using your time and other resources more efficiently, more effectively and more economically». Jeg tror kanskje det er dette Lundgrens prosjekt kan oppnå blant annet fordi studien lar studentene være i sentrum.

Når jeg underviser studentene i informasjonskompetanse forsøker jeg å stille meg selv spørsmålene: Hva kan jeg endre på slik at undervisninga blir bedre? Hva virker - og ikke minst - hva virker *ikke*? Jeg diskuterer ofte med min kollega som også underviser i informasjonskompetanse om vi bør endre på noe i måten vi underviser på. Vi har tenkt på utfordringen det store gapet mellom kunnskapen studentene har i informasjonskompetanse skaper. Jeg tror at man bør undervise med dette som utgangspunkt. Hvordan kan jeg oppnå suksess med undervisning i informasjonskompetanse? Her fins det ingen fasit. Det vi har endret på nylig er at vi istedenfor å ha ett oppgavesett har laget forskjellige typer oppgavesett studentene gjør underveis på pc. Noen enkle, andre mer utfordrende i forhold til vanskelighetsgrad. På denne måten slipper den informasjonskompetente studenten å sitte og gjespe og kanskje oppdatere facebookprofilen sin fordi hun allerede er ferdig med oppgavene og bare sitter og venter på han som er «helt lost» og som virkelig trenger tid for å få gjort ferdig oppgavene for å henge med videre. Dette er en enkel ting å gjøre, men ikke helt opplagt når du ikke har gjort det tidligere eller hvis du ikke vet eller er klar over hvor forskjellig kunnskapsnivået er blant studentene når det gjelder informasjonskompetanse.

Hvordan lære bort så det virker? Hvordan kan man undervise slik at man faktisk oppnår å overføre ny kunnskap til studentene i informasjonskompetanse? Lærer de noe eller er undervisningen din lagt opp slik at du underviser uten å tenke på læringsprosessen til studentene? Om du erfarer at de ser ut til å kjede seg eller ikke hører på hva du har å si – kan det kanskje ha noe å gjøre med måten du underviser på? Man må lære å lære bort. Å reflektere over hvorfor, hva og hvordan man skal gjøre ting både i klasserommet og i biblioteket er essensielt mener jeg for å kunne si at man jobber kunnskapsbasert. I det danske bibliotekarforbundets fagmagasin, bibliotektidsskriftet «Perspektiv», er tema i aprilutgaven 2011 formidling. Her diskuteres det å formidle, altså hvordan man kan lykkes med å viderebringe noe (for eksempel ny kunnskap) ved å fungere som forbindelsesledd. Her kan man lese at god formidling *ikke* handler om kontroll og *ikke* kan planlegges. Formidling handler mer om å *sette noe i gang* og veien er viktigst. Det handler om å se hva som skjer. Ser man på formidling som en lineær prosess der du som formidler har et budskap som en mottaker mottar? Får mottakeren (i vårt tilfelle

studenten) det ut av det som du hadde tenkt deg? Jens Gudiksen, lektor ved Det informationsvidenskabelige Akademi (IVA) mener formidlingsprosesser, i likhet med alle sosiale relasjoner, ikke er lineære, men flertydige og komplekse. Med det som utgangspunkt mener han man ikke kan styre formidlingsprosesser instrumentalt og at formidlingsprosesser ikke er metodisk forutsigbare. (Perspektiv, 2011)

I Nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner for høyere utdanning (2009) (2) står det eksplisitt at studentene skal kunne «finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff og framstille dette slik at det belyser en problemsstilling. Det står også at de skal kunne «oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet.» Med andre ord stilles det direkte krav om at studentene skal være informasjonskompetente etter endt utdanning. Dette håper jeg vil føre til en bedre og mer naturlig integrering av undervisning i informasjonskompetanse i utdanningsforløpet til studentene.

I mai 2012 arrangerer Danmarks Forskningsbiblioteksforenings Forum for Brugeruddannelse en konferanse de har kalt «Informasjonskompetence – en livsstil?» Målet for konferansen er å gi en bedre forståelse av en helhetsorientert tilgang til det å utvikle elvers, studenters, borgere og forskeres informasjonskompetanse, og samtidig få en bedre forståelse for hva som foregår av informasjonskompetansetiltak på tvers av utdannelsesnivåer og -sektorer. Arrangøren spør seg: Er informasjonskompetanse en livsstil? Og er det en livsstil som kun bibliotekarer dyrker?

Konferansen ser ut til å ta det jeg skriver om et skritt videre. Jeg synes konferansen har en spennende vinkling og det er fornuftig at den retter seg mot både folke- og fagbiblioteksektoren.

Litteratur

1. Booth A. Eleven steps to EBLIP service. Health Info Libr J. 2009;26(1):81-4.
2. Kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning. Oslo: Kunnskapsdepartementet; 2009.

<http://www.eblip6.salford.ac.uk/presentations/PS1IbLundgren.pdf>

<http://perspektiv.bf.dk/~media/Bibliotekspresen/bladet/PDF/Perspektiv280411.ashx>